

*Yrd. Doç. Dr. Gülhan BENLİ
Mimar - Restorasyon Uzmanı
İstanbul Aydın Üniversitesi
Mühendislik Mimarlık Fakültesi
Mimarlık Bölümü*

ESKİ ESER YAPIDA RESTORASYON YAPMAK

Mimari mirasın korunması, kültürel ve çevre gelişiminin bir parçasıdır. Mimari restorasyon ise, yapısal özgünlük değeri, tarihi ve kültürel önemi olan eski eser yapının, özgün malzeme, detay ve yapım tekniğinden faydalanarak, mümkün olduğu kadar az müdahale ile korunması ya da aslına uygun onarılmasıdır. Bunlardan en çok kabul gören tanım aslını bozmadan onarmaktır. Celal Esad Arseven restorasyonu “sanatça tamir” olarak tanımlar. Bu da normal tamir işleriyle restorasyonu birbirinden ayırt etmek için önemlidir.

Restorasyon uygulamalarında; bir mimari eseri, bir tablo veya bir heykel gibi herhangi bir sanat eserinin zamanla veya başka bir nedenle zarar görmüş, bozulmuş kısımlarını, o eserin sanat değerine ve eski şekline zarar vermeksizin onarmak ve sağlıklı hale getirilmesi temel prensip kabul edilmelidir. Normal bir tamirden çok farklı olan restorasyon, büyük bir bilgi, deneyim ve uzmanlık gerektirir. Aksi takdirde eski esere ait tüm ipuçları yok edildiği ya da değiştirildiğinde geçmişe ait bilgiler ve belge değeri taşıyan yapının kendisi de yok olur.

Restorasyon uzmanının, eski esere kendinden bir şeyler katmak ve şahsi emeller ile binayı daha güzelleştirmeye ve tamamlamaya kalkışmayacak kadar, eski eserin mimari özelliklerini okuyabilmeli, yapıldığı dönemi ve yapının içinde bulunduğu yörenin yapı sanatını bilmelidir. Restorasyonda en önemli kriter yapının kendisinin korunmasıdır (*Resim xxx fener-balat bölgesinden eski eser restorasyon örneği*). Yeniden işlevlendirme o eser için sadece bir araç olup, günümüz yaşam konforlarının o yapıya eklenmesi (ısıtma, soğutma, aydınlatma v.b.), yangın-deprem gibi afetlere karşı güçlendirilmesi, engelli ve yaşlıların kullanımına göre biçimlendirilmesi gibi konular, mimari restorasyon konusunda uzmanlaşmış ehil kişilerce planlanmalıdır.

Günümüzde restorasyona ihtiyacı olan bir eseri gelecek zamana aktarabilmek için o dönemin teknik imkanlarını kullanmayı bilmek, malzemeyi doğru seçmek ve bunun içinde sektör piyasasını iyi

takip etmek oldukça fayda sağlar. Restorasyon az fiyat verenin ihaleyi kazandığı bir süreçten çıkıp, kültürel bilinç ve bilimsel sağduyuya sahip kurum ve kuruluşlar üzerinden gerçekleştirilmelidir.

Tarihi bir yapıda, bozulma nedenlerinin araştırılması ve teşhisinden sonra, iyileşmeye yönelik belirlenecek tedavi ve müdahale yöntemleri; aynen bir tıp doktorunun kendi hastasına yaklaşımına eşdeğerdir. Mimari mirasta restorasyonun amacı o eserin ömrünü uzatmak, sahip olduğu sanatsal, kültürel, estetik ve tarihi değerini bozmadan geleceğe aktarmaktır. İçinde barındırdığı yapısal değerlerin özgün kimliği ve detaylarını bozmadan, mümkünse netleştirebilmektir.

Restorasyon, kültürel, sanatsal, teknik ve ustalık bilgisine sahip olmayı gerektiren, bilimsel araştırmalar üzerine dayanan bir uygulama olduğunda takdir görür. Yapıdaki tarihsel gelişimleri okuyabilmek, geçmişin izini takip edebilmek, yapım tekniklerini anlayabilmek, esere en uygun kurtarma eyleminin gerçekleştirilmesinde önemli konulardır. Restorasyon eylemi disiplinler arası uzmanlık ve ustalıkları gerektirir. Malzeme araştırmaları, yeni malzeme seçimi, malzeme sağlamlaştırılması gibi hassas konular, detaylı laboratuvar çalışmaları gerektirir. Örneğin zemin ve yapının taşıyıcı sistemindeki bozulmaların teşhisi ve onarım önerileri için zemin ve strüktür mühendislerinin; harç, derz, sıva gibi malzemelerin analizi ve yeni karışım önerileri için kimya ve malzeme uzmanlarının ya da bu konuda uzmanlaşmış firmaların işbirliğine ihtiyaç duyulur. Son yıllarda sıklıkla başvuru alan, dış cephe temizleme çalışmalarının bu konuda deneyimli kişi, kurum ya da kuruluşların denetiminde yapılması, cephenin korunmasında geri dönüşü olmayan hataların yapılmasını engeller. İç mekanlardaki alçı, kalemışı, fresk, mozaik restorasyonlarında ulusal ya da uluslararası uzmanlıkların katkısı sağlanmalıdır. Restorasyon uygulamalarında geleneksel malzeme ve geleneksel yapım tekniklerinin araştırılması ve kullanılması, yeni iş sahalarının yaratılması açısından da önem taşımaktadır. Bu konuda kalifiyeli ara uygulama elemanının eksikliği de önemli sorunlar yaratmaktadır. Çağdaş uygulama teknik ve yöntemlerine hakim, koruma bilinci gelişmiş ve malzemeyi tanıyan ara elemanların bu konuda donanım kazanması, koruma sektörünü de olumlu şekilde etkileyecektir.

Fotoğraf 1. Az müdahale ile yaşamını devam ettiren eski eser örneği

Fotoğraf 2 Basit bakım onarım yapılan eski eser örneği